

Claus Jørgensen

SKA' VI DANSE

SYNG, SPIL OG DANS – EDITION WILHELM HANSEN

www.nielsen-banden.dk

REGISTER

I	10	Bufčansko
III	12	Čiro
II	12	Drmeš
III	8	Đurdevka
III	10	Ersko kolo
II	6	Jovano
I	12	Jugo
I	6	Makazice
I	4	Makedonka
I	16	Mila Mamo
III	6	Moravač
III	8	Pajduško
I	8	Ruzmarin
II	4	Seljančica
II	10	Šetnja
II	8	Skopska Grnogorka
III	4	Stara Vljajna
II	14	U Šest
III	14	Uzicka Čarlama
I	14	Zaplet
III	6	Zlatiborsko kolo

JUGOSLAVISK FOLKEDANS

Nogle generelle træk – og et par praktiske råd:

OPSTILLING: Der danses i lukket kreds eller på række(r) = åben kreds:

Normalt med "V-fatning" (hængende arme:). I Makedonien dog ofte "W-fatning" (). Ingen opdeling i køn. Alle bevæger sig på samme måde; "parvis omdansning" bruges ikke.

RYTME: Normalt danses kun i 2-delt taktart; "valsetakt" kendes f. eks. ikke. Visse danse fra Makedonien går dog i "skæve taktarter" (herom midt på sidste side).

TRIN: Dansemønstrene er i vid udstrækning bygget over gang- og løbe-trin. Om der skal danses gang- eller løbe-trin er ad libitum, hvor det ikke klart følger af tempoet. Dansene begynder (næsten) altid med højre fod, som regel bevægende sig i retning mod højre. Man kommer hurtigst ind i en dans, der starter uden forspil, ved at stå på højre fod. Så er der lige tid nok til at komme i gang med venstre, så snart man hører første tone i musikken.

OPBYGNING: Nogle danse består af nogle trin, der er specielt karakteristiske for den pågældende dans. Andre danse består af "standard-trin", der kan varieres på utallige måder. Mange danse har både "specielle trin" og "standardtrin", ofte udgørende hver sin halvdel.

Med "STANDARD-TRIN" menes her nogle trinmønstre, varianter af 4- eller 8-trins-forløb, der ofte danses i en bestemt form: Først danses et trinmønster begyndende m. højre fod. Derefter gentages det, denne gang med venstrefods-begyndelse, som regel med modsat bevægelsesretning, d. v. s. mod venstre. Evt. afbrudt af "specielle trin", gentages mønstret ofte endnu 2 gange, m. g. til de første 2 gange.

Derpå følger en ny variant, som på samme måde danses 2+2 gange, o.s.v. o.s.v.

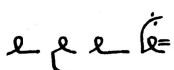
Man kan i forvejen aftale hvilke varianter man vil danse, f. eks. at man blot veksler mellem 2 eller 3 varianter, men man kan også – efter jugoslavisk forbillede – følge, hvad en fordanser finder på undervejs. Fordanserens plads er yderst til højre i rækken eller den åbne kreds. Med sin frie højre hånd indvarsler han hver ny variant ved at svinge med et tørklæde.

Evt. kan fordanserrollen gå på omgang. Den, der skal finde på næste variant, markerer sig ved at slippe sidemanden og løfte højre hånd, så der her dannes en åbning i kredsen.

"STIL" : Kroppen holdes meget rank og rolig, og der danses med ret små trin, ofte på hælen. Man "vader" ikke, men fødderne "sættes" i gulvet efter en lille knæløftning.

BESKRIVELSERNE gengiver så vidt muligt dansene i original skikkelse, men supplerer i visse tilfælde med forenklings-forslag til "pædagogisk anvendelse".

"DANSEHIEROGLYFFERNE" er udarbejdet (af C.J.) til alle, der har brug for et dansetrin-notations-system, der (med få symboler) er forholdsvis nemt at sætte sig ind i, hurtigt at notere med, overskueligt at aflæse (og danse efter!) og dog i stand til at gengive selv ret komplicerede trin samt front- og bevægelses-retning m.v.

Notations-systemet gennemgås i hefte I på side 18-23.

MAKEDONKA (KOLO)

er en ganske enkel, ret rolig dans, der evt. kan bruges som "hilsedans". Da Makedonka ikke er nær så udbredt i sit hjemland, Makedonien, som i visse andre dele af verden, er det "udlands-versionen" af såvel dans som musik, der er gengivet her.

"Makedonka" er et almindeligt pigenavn i Makedonien. "Kolo" betyder ring(-dans).

OPSTILLING: Lukket eller åben kreds, "V-fatning" (håndfatning med hængende arme).

Hele dansen foregår i trinrytmen: La-ang-kort-kort,
eller man kan opfatte rytmen således: gå-vent-gå-gå.
Og man tæller: 1 2 3 4.

M.a.o.: Man tæller til 4, men går kun 3 trin idet man venter på "2".

		Tæl:				
		1	2	3	4	
Takt 1 (=takt 5)	Gå 3 trin forlæns mod højre:	h	(vent)	v	h	} Variant: Gå baglæns i stedet for forlæns.
Takt 2 (=takt 6)	Fortset i samme retning:	v	(vent)	h	v	
Takt 3 (=takt 7)	Gå 3 trin ind mod midten:	h	(vent)	v	h	Samtidig føres hænderne frem.
Takt 4 (=takt 8)	Gå 3 trin baglæns ud igen:	v	(vent)	h	v	Samtidig sænkes hænderne igen.

På det første baglæns-trin kan man hilse på hinanden med en lille bøjning af overkroppen!

MAKEDONKA (KOLO)

MILA MAMO spiller forspil + 3 vers i hver sin toneart: A-, D- og G-dur – på 1'50"
 Af pladsmæssige årsager noteres melodien her kun i D-dur (og forspillet i samme toneart).

Bemærk, at der går 4 dansevers på hvert musikvers.

♩:116

Forspil:

Melodi:

A₁ 4/4 | ♩ + - - | ♩ + - - | ♩ + | | ♩ + | | III

Nogle steder danses Makedonka på en anden, knap så enkel måde:

A₂ 4/4 | ♩ + ♩ ♩ | ♩ + ♩ ♩ | ♩ + ♩ ♩ | ♩ + ♩ ♩ III

Dansen kan f.eks. varieres på den måde, at man erstatter de 2 første takter i danseverset med andre (evt. "fordanser-improviserede") trin. Her er nogle ideer:

- 1) | 0 + 0 0 | 0 + 0 0 | 2) | ♩ + - - | ♩ + - - | 3) | ♩ + ♩ ♩ | ♩ + ♩ ♩ |
- 4) | ♩ + ♩ ♩ | ♩ + ♩ ♩ | 5) | ♩ + ♩ ♩ | ♩ + ♩ ♩ | 6) | ♩ + ♩ ♩ | ♩ + ♩ ♩ |

MAKAZICE

er et eksempel på en typisk serbisk danseopbygning med nogle "standardtrin" afvekslende med nogle, for den pågældende dans, karakteristiske trin.

Her, i Makazice (der betyder "lille saks") "klipper" benene ind foran hinanden, – og der klippes hurtigt!

OPSTILLING: Række eller kreds.
"V-fatning" (hængende arme).
Front hele tiden mod midten.

Der danses med ganske små trin.

TAKT	TÆL:	
1	1 ^(og)	Tilside samle
	2 ^(og)	" "
	3 ^(og)	" "
	4	tilside.
2	1 ^(og)	} Som TAKT 1 mod venstre
	2 ^(og)	
	3 ^(og)	
	4	
3	1	"Klip": Placér (med et lille bensing) højre fod helt tæt inde foran venstre (ben "over kors")
	2	"Klip": " (" " " ") venstre " " " " " højre (" " ")
	3	"Hop": Glid (med "hoppebevægelse") baglæns på begge ben, der stadig er "over kors".
	4	"Hop": " (" " ") " " " " , der nu skal samles "almindeligt"
4	1	} som takt 3.
	2	
	3	
	4	

* Denne type "standard-trin": sidetrin, der bruges i mange serbiske danse, varieres ofte på den måde, at man – i stedet for at samle – lader den pågældende fod krydse ind bagved eller foran den fod, der er trådt til siden, – eller skiftevis bagved og foran.

Almindeligvis danses den samme variant to "dansevers" i træk.

MAKAZICE

MILA MAMO spiller 10 vers i gradvist stigende tempo + et lille efterspil - på 1' 55"
De 10 vers spilles skiftevis i D-dur og A-dur således: DDAA DDAADD.

Ligesom der skiftes toneart for hvert andet vers, er det almindeligt i serbiske danse at danse grundformen eller samme variation to gange i træk, før man skifter trinmønster.

A: ♩ : 80 → 96

Efterslag:
Basgang:

"Standard trin", grundform : A₁

"Kryds bagved"-variant : A₂

"Kryds foran"-variant : A₃

"Kryds bagved/foran"-variant : A₄

B:

"To klip" : B₁

Variation: "Tre klip" : B₂

Musik, noteret i A-dur :

Efterspil (D-dur):

ritardando.

På efterspillet hæves armene, på sluttonen bøjer alle sig til hilsen.

RUZMARIN,

der danses både i Kroatien og Serbien, veksler mellem et typisk Serbisk trinmønster og reel-trin, der er dansens karakteristiske element. Hvis man ikke vil danse reeltrin, foreslås nogle enklere muligheder, evt. kan man skiftes til at finde på trinmønstre.

OPSTILLING: Række eller kreds. "V-fatning" (hængende arme).

A. (Et standard-trinmønster, som bruges i en lang række serbiske danse, jvf. s. 20 nederst)

Løb og hink mod højre i dette trinmønster (Hink = hop på samme fod):

Tæl: Højre, hink, venstre, hink, højre, venstre, højre, hink. (På sidste hink: front-drejning mod midten.)
 1 2 3 4 5 6 7 8

Løb og hink nu det samme trinmønster mod venstre:

Tæl: Venstre, hink, højre, hink, venstre, højre, venstre, hink. (På sidste hink: front-drejning mod midten.)
 1 2 3 4 5 6 7 8

2. halvdel, der starter med venstre fod kan også danses – forlæns eller baglæns – i retning mod højre!

B. Med front mod midten og begyndelse med højre fod:

Reel-trin (= dansens originale trin; se nederst på siden).

Eller: 4 langsomme gangtrin mod midten og 4 baglæns. (Tæl to tal på hvert trin)

Eller: 4 "hoptrin" mod midten og 4 baglæns (Et hoptrin = et alm. trin + et hink)

Eller: Et eller andet "tilside-samlé"-mønster med langsomme eller hurtige trin.

Eller: Improvisation: De dansende skiftes til at finde på et mønster, som de øvrige danser med på så snart, de har opfattet det.

REEL-TRIN kan indøves således:

(Tæl:) 1: Kryds højre fod bagved. 2: Løft venstre. 3: Kryds venstre bagved. 4: Løft højre. Gentag dette mønster mange gange, i jævnt stigende tempo, og begynd at fjedre på hver tælling: Først to gange fjedring på højre fod (tæl 1-2), så to "fjedringer" på venstre fod (tæl 3-4). Lad så efterhånden fjedringerne blive til hop og prøv at få samme fornemmelse som i "hoptrin" (omtalt s.20). I Ruzmarin bruges afvekslende et reeltrin, hvor de løse fødder kommer "krydsende" ind forfra.

RUZMARIN

MILA MAMO (kun strenge instrumenter) spiller 6 vers + et lille efterspil - på 1' 22"
 De 6 vers spilles skiftevis i D-dur og A-dur således: DDAADD.

A: ♩: 152

Efterslag:
 Basgang:

Standardtrin A₁

kan også danses A₂

eller A₃

B:

Reel-trin B₁

kan i Ruzmarin
 også udføres: B₂

I stedet kan
 man danse
 nogle nemmere
 (ikke originale)
 trin:
 - eller "låne"
 fra andre
 serbiske danse:
 f.eks. fra Kolenike: B₇

eller fra Rumunysko: B₈

Musik noteret i Adur:

Efterspil (D-dur): Stræk armene fremad - opad og hils ved bøjning af overkroppen på sluttonen.

BUFČANSKO

er en meget gammel dans fra Makedonien. Selvom musikken lyder ret fremmedartet (mere herom på den følgende side), er dansen let tilgængelig, —og i øvrigt nært beslægtet med de græske danse Syrtós Haniótikos (Kritikós) og Misirlou.

OPSTILLING: Række eller kreds.

I A-delen (hvor melodien begynder "nede") danses med hænderne nede, d.v.s. "V-fatning":

I B-delen (hvor melodien begynder "oppe") danses med hænderne oppe, d.v.s. "W-fatning":

I dansens sidste halvdel, der spilles i et forceret tempo, er det almindeligt at danse med V-fatning både i A-delen og B-delen, evt. danses kun A-delens trin.

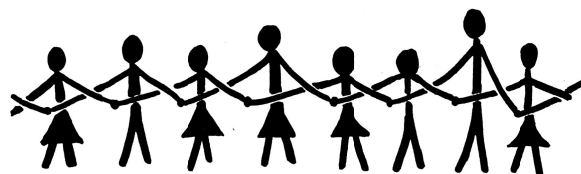

	TAKT	FRONT	MOD	TÆL: 1:	2:	3:	4:	
A	1	midten:		v. fod baglæns	h. fod samler	v. f. frem igen	rotér $\frac{1}{4}$ omgang ↶ på v. fodballe	} gentages
	2	venstre:		h. fod baglæns	v. fod baglæns	h. fod baglæns	rotér $\frac{1}{2}$ omgang ↷ på h. fodballe	
	3	højre:		v. fod forlæns	h. fod forlæns	v. fod forlæns	rotér $\frac{1}{4}$ omgang ↷ på v. fodballe	
	4	midten:		h. fod til siden	h. fod "fjædrer"	v. fod samler	fjædr på begge fødder.	
B	5	som takt 1						} gentages
	6	venstre:		h. fod forlæns	v. fod forlæns	h. fod forlæns	rotér $\frac{1}{2}$ omgang ↷ på h. fodballe	
	7	som takt 3						
	8	som takt 4						

JUGO

er en meget taknemmelig dans, fordi den, samtidig med at være sjov og afvekslende, er nem at lære. Trods navnet må der sættes et stort spørgsmålstegn ved tilhørsforholdet til Jugoslavien, hvor den, -så vidt vides, ikke kendes. Nogle af dansens trin minder da også snarere om noget rumænsk eller israelsk. Muligvis er dansen "sammenflikket" til en opvisning i Belgien i 1945.

OPSTILLING: Kreds, "kryds-føtning foran"
(Hold fat i "nabo-naboernes" hænder foran naboerne:)

DANSEN falder i 3 dele, alle begynder med højre fod.

A. Front i gangretningen. Lige før "sæt til" drejes, så fronten vender mod midten.

Enten: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Gå 3 trin mod højre (tæl til 3) og sæt venstre til } \frac{1}{4}\text{vægt (på 4)} \\ \text{" 3 " " venstre (" " " " " højre " " (" ")} \end{array} \right\}$ Dette mønster danses 4 gange.

Eller: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Gå 7 trin mod højre (tæl til 7) og sæt venstre til } \frac{1}{4}\text{vægt (på 8)} \\ \text{" 7 " " venstre " " " " " højre " " (" ")} \end{array} \right\}$ Dette mønster danses 2 gange.

B. Front mod midten.

Tæl:	
1.	Højre fod sidelæns til højre
2.	Vent
3.	Venstre fod samler
4.	Vent
5.	Højre tå peger $\frac{1}{4}$ vægt i gulvet foran
6.	" " " " " " " skråt foran til højre
7.	Højre fod samler $\frac{1}{4}$ vægt.
8.	Vent

} Dette mønster danses 4 gange.

C. Front mod midten

Hop (spring) ned på højre fod (samtidig svinges venstre fod bagud og kroppen lænes forover)
" " " " venstre " (" " højre fod frem " " rettes op)

Dette mønster danses 16 gange (tæl til 32). Kredsen bevæger sig samtidig sidelæns mod højre (evt. mere og mere for hvert vers).

JUGO

MILA MAMO spiller forspil + 3 vers + "MUSIK A" vrepeteret - på 2' 12"

Forspil (udføres evt. solo):

♩: 144

A:

Efterslag: (♩) (♩) (♩) (♩) (♩) (♩) (♩) (♩)
 Basgang: (♩) (♩) (♩) (♩) (♩) (♩) (♩) (♩)

A₁ | ♩ - | ♩ ♩ | ♩ - | ♩ ♩ | III

A₂ | ♩ - | - - | - - | ♩ ♩ | III

B:

B | ♩ + | ♩ + | ♩ ♩ | ♩ + | III

C:

C | ♩ ♩ = ♩ | 16

ZAPLET

danses i hele den nordlige del af Jugoslavien. Grundtrin og variationstrin er de samme, som kendes fra en lang række serbiske danse.

I sin opbygning er Zaplet derimod ret speciel. Mens de fleste danse har to lige lange halvdele, er Zaplet usymmetrisk opbygget: Første "halvdel" er ganske kort (man kan tælle 3 gange til 2); anden "halvdel" er længere (man tæller 3 gange til 4).*

OPSTILLING: Række eller kreds, "V-fatning" (hængende arme)

A (takt 1-3). Begynd med højre fod i retning mod højre. Tæl 3 gange til 2.

Dans: 3 gange "tilside-samle" (det sidste samletrin uden vægt)
tæl 1 2

eller: 3 langsomme gangtrin (= gå + vent). Kan evt. udføres baglæns.
tæl 1 2

eller: 3 hoptrin (= gå + hink). Kan evt. udføres baglæns.
tæl 1 2

B (takt 4-9). Dans ét af de følgende trinmønstre 3 gange:

1. gang mod venstre; venstre fod begynder (takt 4-5)

2. - - højre; højre - - (- 6-7)

3. - - venstre; venstre - - (- 8-9)

På hver gang tælles til 4.

Enten: Gå-gå-gå-hink (Dette trinmønster kaldes et schottis-trin. De 3 schottistrin kan evt. danses: forlæns-baglæns-forlæns eller baglæns-forl.-bagl.)
Tæl 1 2 3 4

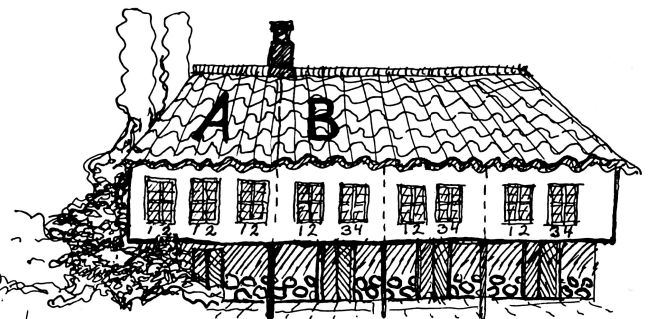
eller: Tilside-samle-tilside-samle (det sidste samletrin uden vægt)
Tæl 1 2 3 4

eller: Tilside-krydsbagved-tilside-hink (På hinket er det almindeligt at svinge "den løse fod" ind foran "hinkefoden").
Tæl 1 2 3 4

Man vælger selv den (eller de) kombination(er) af A- og B-trinmønstre, man vil danse. Normalt skifter man kombination for hvert andet vers.

* Et almindeligt opbygget (serbisk) hus.

Et "Zaplet-opbygget" hus!

ZAPLET

MILA MAMO (kun strengeinstrumenter) spiller 14 af de ganske korte vers - på 1'43"
 De 14 vers spilles skiftevis i G-dur og D-dur således: GGDDGGDDGGDDGG.

Det er selvfølgelig ikke meningen, at man skal danse alle de mange kombinations-muligheder igennem, som er vist med dansehieroglyfferne. De er anført som "udvalg" - og for at give et lille indblik i hvor mange variationsmuligheder en så lille og enkel dans kan rumme.

Gør enten som i Jugoslavien: Følg en fordanser (bestemmer og viser trin fra sin plads yderst til højre i rækken) eller vedtag to eller tre A- B-kombinationer at veksle imellem. Skift til ny variation når fordanseren vifter med et tørklæde, eller når musikken skifter toneart efter hvert andet vers.

A-del: B-del:

♩: 144

MUSIK, G-dur

Efterslag:
 Basgang:

MUSIK, D-dur

Efterslag:
 Basgang:

A og B ₁	2 e e ——— e e α - - e = e - - = e α - - e =
A og B ₂	e e ~~~~~ ——— α - - α - - α - -
A og B ₃	e + e + e + α - - e - - α - -
A og B ₄	e + e + e + e + e +
A og B ₅	α + α + α + e o e e
A og B ₆	e " e " e " e g e e
A og B ₇	α " α " α " e e e e
A og B ₈	e e e ~~~~~ ——— e e e e e

↑ Det specielle serbiske "hinktrin"

N.B.: Husk at alle "A-trin-mønstre" kan kombineres med alle "B-trin-mønstre"!

MILA MAMO

Ikke for inlet har MILA MAMO-gruppen taget sit navn efter dette festlige makedonske nummer.

Teksten handler om sønnen, der fortæller sin MILA MAMO (=kære mor) om sin forelskelse i Sevda, hvis øjne gløder som kul og hvis skikkelse er som et poppeltræ. "Gå hen og bed Sevdas mor, om Sevda må blive min brud!"

Trinnene, som her er foreslået (egentlig er det en "standard-trin-dans, se side 3) er ret nemme, det gælder blot om at få fat i den "skæve rytme". Den kan f.eks. indarbejdes ved at man klapper, mange gange i træk: klap, klap, klap, kla-ap... og samtidig tæller: 1 og 2 og 3 og 4 og så – eller siger: Vi kan danse MILA MAMO, ja

OPSTILLING: Række eller kreds, "W-fatning":

Front mod midten (gælder kun den her foreslåede form).

Tæl hele tiden til 4, men husk at "tøve" på "4" som anvist.

"DEL"	TAKT	
A ₁ uden sang	1-4	4 trin mod midten: h v h v (sidste trin uden vægt) } gentages 4 trin baglæns igen: v h v h (" " " ")
A ₂ uden sang	1-4	1: 2: 3: 4: h fod til siden, v fod sættes "krydset" bag h, h til siden, v svinges løftet ind foran h. } gentages v " " " , h " " " " v, v " " , h " " " " v.
B med sang	5-8	h fod til siden, v fod sættes til ("samler"), h til siden, v sættes til uden vægt. } gentages v " " " , h " " " " , v " " , h " " " " .
C ₁ med sang	9-12	h fod til siden, v fod sættes "krydset" bag h, h til siden, v sættes krydset foran h. Dette mønster danses 4 gange. Allersidste trin uden vægt!
C ₂ mage til C ₁	9-12	v fod til siden, h fod sættes "krydset" bag v, v til siden, h sættes krydset foran v. Også dette mønster danses 4 gange. Sidste trin u. vægt!

Idéforslag til andre dansemonstre (men den lille "tøve" på "4" gælder overalt!)

Drejning på stedet. F.eks. † omgang højre om med B-delens trin. 3, 7 eller 15 gangtrin i kredsen + 1 "sæt til u. vægt", hvorefter vending. Evt. 4 trin forlæns (mod højre), 4 trin baglæns (stadig mod højre), 4 forlæns o.s.v. Eller 3 trin + "samle" afvekslende med 4 klap (udføres stående på stedet) Eller erstat en hel "del" med klap (velegnet til at få sat rytmen på plads).

MILA MAMO

MILA MAMO spiller og synger 1 taktsforspil + 5 vers af sin "kendingsmelodi", alle i B-dur — på 3'02"

Hvert vers er opbygget i 3 dele, hvoraf første og sidste del repeteres: $A_1 A_2 B C_1 C_2$.

Taktarten er en "skævt" $\frac{9}{8} = \frac{2+2+2+3}{8}$, der er 4 ulige lange slag i hver takt:
 Tæl: 1 og 2 og 3 og 4 og så
 evt: 1 2 3 4 5 6 7 8 9

♩: 152

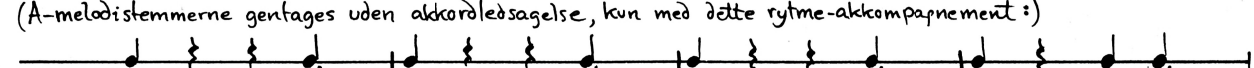
Forspil: (Kun rytmeinstrumenter. Samme rytme bruges under hele A₁-delen)

A₁

A₁

A₂ (A-melodistemmerne gentages uden akkordledsagelse, kun med dette rytme-akkompagnement:)

A₂

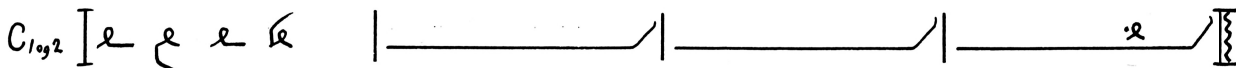
B

B

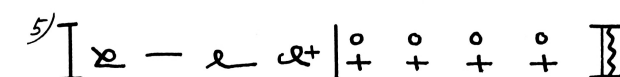
C_{1,2}

C_{1,2}

Men MILA MAMO kan danses på talrige andre måder. Byg selv videre på nogle af disse muligheder:

1/ 2/ 3/

4/ 5/

 "KROP", "FODRETNING" og "STAMP"

Alle danse-hieroglyffer tænkes opbygget omkring tegnet for en krop: .
Den vej tegnets "runding" vender i forhold til skrivelinien, angiver frontretning i forh. t. væggen.

Eksempler:

 Front mod midten (afrummet) Ryg mod væggen	 Ryg mod midten Front mod væggen	 Venstre side mod midten (kaldes: MED FRONT I DANSERETNINGEN) Højre side mod væggen
---	--	---

En lille streg, der udgår fra kroppens højre eller venstre side, viser hvilken fod, der skal bevæges – og i hvilken retning, den skal bevæges (set i forhold til den fod, der står med kropsvægten).

LIGE STREG: Et almindeligt trin; forkæns, sidelæns eller baglæns.

Eksempler: Venstre fod flyttes frem: , bagud: , til venstre side:

"BØJET" STREG: Krydstrin, "korstrin".

Eksempler: Venstre fod krydses skråt frem foran højre: , tæt ind foran h. (over kors):

"KROG": Samletrin. Eksempel: Venstre fod sættes ind til højre: , omvendt:

OVERSIGT OVER MULIGE FODBEVÆGELSE-RETNINGER: *Tyd selv !!*

Bevægelse m. Venstre fod:										
Bevægelse m. højre fod:										

TREKANT angiver "appel", d.v.s. "Stamp". Eks.: Stamp m. venstre fod: .

HUSKETIP:
TREKANT
TRAMP

Dansehieroglyfferne er –ligesom noder– inddelt med taktstreg. Forrest står taktarts-angivelsen. Til sidst står et gentagelsestegn (herom yderligere på side 23)

DANS de følgende øvelses-eksempler. *Vil man forstå notations-systemet er det ikke nok bare at læse!*

① $\overset{2}{\text{I}}$ | | | | | | | | | | | | | | |

② $\overset{4}{\text{I}}$ | | | | | | | | | | | | | | |

Notationen kan forenkles ved, at man i et vist omfang "underforstår" og nøjes med at notere fod-bevægelses-retnings-stregen. Pas på misforståelser! Udelad f.eks aldrig , hvor der sker en ændring af front- eller bevægelses-retningen. Her vises øvelse ② i forenklet notation:

②a $\overset{4}{\text{I}}$ | | | | | | | | | | | | | | |

+ "VENT". RYTMEN I TRINNENE.

Et kors \boxplus betyder: vent, bliv, stå; at man - i stedet for at flytte vægten over på den modsatte fod - bliver stående, hvor man er; holder pause - et "trins tid" endnu.

Står der f. eks: $\boxed{le + r} \boxed{rl r+}$, eller det samme noteret i

"forenklet notation": $\boxed{le +} \boxed{rl +}$ (\boxed{r} kan nemlig som regel undværes i forb. m. \boxplus),

betyder det: GÅ, VENT, GÅ, VENT, med andre ord (gang-)trin i halvt tempo.

Dans følgende eksempler, og bemærk, at de bl.a. demonstrerer at \boxed{r} i mange tilfælde "efter behag" kan medtages eller udelades:

HUSKETIP:
KORS
OVERSTREGET TRIN
IKKE NOGET TRIN

③ $\overset{4}{\underset{p}{|}} \boxed{rl +} \boxed{r} \circ \mid \boxed{rl +} \boxed{r} \circ \parallel \boxed{rl +} \boxed{rl} \boxed{rl} \mid \boxed{rl +} \boxed{r} \circ \parallel$

Ændring af frontretning, mens man forbliver på samme fod, sker ved rotation på fodballen

④ $\overset{2}{\underset{p}{|}} \boxed{rl} \circ \mid \boxed{rl +} \mid \boxed{rl +} \mid \boxed{rl +} \mid \boxed{r} - \mid - - \mid \boxed{r} \circ \mid \boxed{r} + \parallel$

--- Prøv selv at finde på nogle trin og notere dem ned; også denne proces er vigtig for forståelsen !!

⑤ $\overset{3}{\underset{p}{|}} \boxed{rl} \boxed{rl} \boxed{rl} \mid \boxed{rl} \boxed{rl} \boxed{rl} \mid \boxed{r} + \boxed{r} \mid \boxed{r} \boxed{r} + \mid \boxed{rl} \boxed{rl} \boxed{rl} \mid \boxed{r} \boxed{rl} \boxed{rl} \mid \boxed{r} + + \mid \boxed{r} + + \parallel$

⑥ $\overset{4}{\underset{p}{|}} \boxed{r} - - - \boxed{rl} \mid \boxed{r} - - - \boxed{rl} \mid \boxed{rl} + \boxed{rl} + \mid \boxed{rl} \boxed{rl} \boxed{rl} + \boxed{r} \parallel$

TRINRYTMER I ØVRIGT

Dansetrin, der går hurtigere end dansens normale trintempo, kan angives med noder under (evt. over) hieroglyfferne: (Det underforstås, at det normale trintempo svarer til \bullet)

$\overset{2}{\underset{p}{|}} \boxed{rl} \boxed{rl} \mid \boxed{rl} \boxed{rl} \boxed{rl} \mid$

Ofte er det dog enklere én gang for alle at angive de (som regel meget få) trinrytmer i en dans, der afviger fra det normale trintempo, i en kasse, således:

$\frac{2}{4} \boxed{\bullet \bullet \bullet}$

⑦ $\overset{2}{\underset{p}{|}} \boxed{le} \mid \boxed{le} \boxed{rl} \boxed{rl} \mid \boxed{r} - \mid \boxed{rl} \boxed{rl} \boxed{rl} \mid \boxed{rl} \circ \circ \mid \boxed{rl} \circ \circ \mid \boxed{rl} + \mid \boxed{rl} \boxed{rl} \boxed{rl} \parallel$

Noderne under denne dans er overflødige, idet rytmekassen ovenover fortæller, at hver gang der står 3 hieroglyffer i én takt, skal de danses i rytmen $\bullet \bullet \bullet$

$\boxed{=}$ "HINK" (HOP, SPRING) og $\boxed{\neq}$ "FJEDR"

En dobbeltstreg $\boxed{=}$ betyder i sig selv "hink", d.v.s. hop på "samme fod", den fod, der har vægten.

HUSKE TIP:
"LIGHEDSTEGN"
SAMME FOD IGEN.

Står der f. eks: $\boxed{\begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} \neq \text{R} & \text{R} \neq \text{L} \\ \hline \end{array}}$, eller
det samme forenklet: $\boxed{\begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} = & \text{R} = \\ \hline \end{array}}$

betyder det: GÅ, HINK, GÅ, HINK, med andre ord: de trin, der kaldes "hoptrin".

Bemærk i de følgende eksempler, at dobbeltstregen ligeså vel kan stå lodret: $\boxed{\parallel}$.

⑧ $\begin{array}{|c|} \hline 4 \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{L} \neq \text{R} & \text{R} & \text{L} \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{R} - & - & \text{L} \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{L} \neq \text{R} & \text{R} & \text{L} \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{L} + \text{R} & \text{R} & \text{L} \\ \hline \end{array} \parallel$

⑨ $\begin{array}{|c|} \hline 3 \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & \text{R} \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{L} = & = & \text{L} \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{L} & | & | \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{R} & = & + \\ \hline \end{array} \parallel$

Kun når der er tale om et ganske almindeligt hink, kan $\boxed{=}$ stå uden $\boxed{\neq}$. Ellers må kroppen med:

F.eks hvis kroppen drejes på hinket: ⑩ $\begin{array}{|c|} \hline 2 \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & \text{R} \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|} \hline \text{R} & \text{L} \\ \hline \end{array} \neq \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & \text{R} \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|} \hline \text{R} & \text{L} \\ \hline \end{array} \neq \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & \text{R} \\ \hline \end{array} \parallel$

Ved hinkning i en bestemt retning må tillige "bevægelses-retnings-stregen" med:

⑪ $\begin{array}{|c|} \hline 2 \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & \text{L} \neq \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} \neq & \text{L} \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & = \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & \neq \\ \hline \end{array} \parallel$

Specielt hvis man hopper til modsat fod (såkaldt springtrin) skal $\boxed{\neq}$ nødvendigvis med: (I sig selv betyder $\boxed{=}$ jo hop på samme fod.)

⑫ $\begin{array}{|c|} \hline 2 \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} \neq & \text{R} \neq \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} \neq & \text{R} \neq \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} \neq & \neq \text{L} \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} \neq & \neq \text{R} \\ \hline \end{array} \parallel$

Bemærk, at $\boxed{=}$ ikke angiver "afsættet" til et hop (hink eller spring), men "landingen" efter hoppets udførelse!

En overstreget dobbeltstreg $\boxed{\neq}$ angiver en mellemting mellem "bliv" $\boxed{+}$ og "hink" $\boxed{=}$:

Foden bliver i gulvet men man "markerer landing" ved en lille fjedring, bøjning i knæet. Sammenlign, til belysning heraf, disse 3 typiske varianter af et serbisk trinmønster:

Udførelse med langsomme gangtrin: ⑬ $\begin{array}{|c|} \hline 2 \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & + \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{R} & + \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & - \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{R} & + \\ \hline \end{array} \parallel$

Udførelse med "fjedring": ⑭ $\begin{array}{|c|} \hline 2 \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & \neq \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{R} & \neq \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & - \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{R} & \neq \\ \hline \end{array} \parallel$

Udførelse med "hoptrin", d.v.s. hink: ⑮ $\begin{array}{|c|} \hline 2 \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & \parallel \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{R} & \parallel \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{L} & - \\ \hline \end{array} \parallel \begin{array}{|c|c|} \hline \text{R} & \parallel \\ \hline \end{array} \parallel$

$\boxed{\parallel}$ betyder "spejlvendt" gentagelse, d.v.s. gentages til modsat side med modsat fod. (Se s. 23)

• "RØR", •• "LØFT"

Fodbevægelser, der ikke overtager kroppens vægt, angives ved, at der tilføjes prik(ker), normalt ude ved enden af den streg, der angiver fodens bevægelsesretning:

1 prik □ betyder, at foden rører gulvet, f.eks: □

2 prikker □□ betyder, at foden løftes og svinges, f.eks: □□. Står de to prikker ved bevægelsesretnings-stregens udspring: □□ betyder det, at det løftede, bøjede knæ "pumper" foden nedefter.

Bemærk, at "samletegnet": □ kan undværes i forb. m. prikker. Således er første eks. herunder ikke noteret: □

Eksempler:

□	Venstre fod sættes "løst" ind til højre
□	Venstre fod rører gulvet foran
□	Højre fod stamper (uden at tage vægt)
□	Højre fod svinges ind foran venstre
□	Venstre fod svinges ud til siden
□	Venstre fod svinges ind til højre (ankel)

HUSKETIP:
PRIKKER SVÆVER,
DE ER VÆGTLØSE.

□	□
□	□
□	□
□	□
□	□
□	□

Her er det naturligvis underforstået, at kroppens vægt forbliver stående på den modsatte fod, hvilket man evt. kunne markere ved at forsyne den med □. Markering af noget selvfølgeligt er dog som regel overflødig.

Hvis "vægtfoden" derimod skal fjedre eller hoppe samtidig med den vægtløse fods bevægelse, må det angives med □ eller □:

I visse tilfælde vil den vægtløse fods bevægelse være påtvunget en lille forsinkelse. Dette illustreres bedst v. hj. a. et lille eksempel: Gangtrin af denne type er en fysisk umulighed: 'l l' l l'
-med mindre man venter med at svinge det ene ben frem til det andet ben har fået fodfæste.
(De to benbevægelser kan foregå samtidigt, men kun i forb. m. et hop, og må da noteres: 'l l' l l')

Til yderligere belysning af □ vises her eksempelvis 4 måder, på hvilke højre fod kan tage "sidetrin" "samle":

Højre fod rører gulvet, "løst" (uden vægt). Vægten bliver på venstre fod:	□	□
Højre fod får vægt (Der er ingen □). Samtidig bibeholder venstre vægt (□). M.a.o. Vægt på begge:	□	□
Højre fod overtager hele vægten, men venstre slipper ikke gulvet (rører uden vægt):	□	□
Højre fod tager et almindeligt trin (underforstået: venstre løftes, parat til næste trin):	□	□

FLERE TEGN OG TEGNKOMBINATIONER.

MERE OM HOP: LANDING PÅ BEGGE FØDDER

Når et hop lander på samlede fødder noteres: $\boxed{=Q=}$

Eventuelle fodbevægelses-retnings-streger angiver her "kropsflytning"; hvad vej, der hoppes:

Eks.: Hop til højre side $\boxed{=Q=}$, hop forlæns $\boxed{=Q=}$ o.s.v., men land på samlede fødder.

Hvor der ikke landes på samlede fødder anbringes ét eller begge $\boxed{=}$ ude på en fodbevægelses-retnings-streg. Samtidig kropsflytning angives ved at en af retningerne dominerer. Eksempler:

Hop med landing i "bredstilling":	$\#L\#$	Samme landing, men samtidig kropsflytning mod højre:	$\#L\#$
Hop og land med højre fod foran venstre:	$\#L\#$	" " " " " forlæns:	$\#L\#$
Hop og land med højre fod "korset" foran v.:	$\#L\#$	" " " " " baglæns:	$\#L\#$

FLERE TEGN:

$\boxed{---}$ Stiplet fodbev.-retnings-streg betyder GLIDETRIN. Foden kommer glidende, slæbende til sin position.

$\boxed{\text{J}}$ Fodbev.-retnings-streg afsluttet med et samleteg \boxed{C} betyder "halvvejs inde, halvvejs ude": LILLE TRIN.

$\boxed{=}$ 2 parallelle fodbev.-retnings-streger: STORT TRIN.

$\boxed{\blacktriangle}$ En lille (tå-)spids antyder "ét eller andet med TÅ": At tåen er "nærmest gulvet", strakt vrist el. lign.

$\boxed{\smile}$ En lille hæl antyder tilsvarende "noget med HÆL": At hælen er "nærmest gulvet", bøjet vrist el. lign.

$\boxed{||}$ 2 streger i en kasse viser FODPLACERING, se næste side.

$\boxed{\circ}$ En cirkel betyder KLAP I HÆNDERNE. Anbringes ved eller i stedet for en hieroglyf.

Andre tegn, med mindre relation til netop jugoslaviske danse:

L	TRIN FREMAD (undefineret fod)
R	TRIN M. HØJRE FOD (undefineret retning)
L	GANGTRIN (noteres kun ved det første gangtrin)
L	LØBETRIN (" " " " " løbetrin)
R	DAME-kropstegn (bruges i pardanse)
R	HERRE-kropstegn (" " ")

Eksempler:

$\text{L}---$	Glidetrin til siden Foden glider, kurer ud på plads
$\text{L} \cdot$	"Fejetrin". Foden svinges frem, men "fejer" gulvet undervejs.
$\text{L} \text{---}$	Slæbende hop baglæns. Fødderne slipper ikke gulvet.
L	Trin, <u>næsten</u> på stedet
$\text{L} \cdot$	<u>Lille</u> sving fremefter.
L	Kryds <u>langt</u> hen foran.
$\#L\#$	Hop ud på <u>meget</u> spredte ben.
$\text{L} \uparrow$	Trin frem på tå.
$\text{L} \uparrow$	Hop på tå (tæer).
$\text{L} \uparrow$	Rør gulvet på stedet med tåen.
$\text{L} \text{---}$	Træd tilside på hælen.
$\text{L} \rightarrow$	Sæt højre hæl i gulvet u/vægt Samtidig med hop på venstre.
$\text{L} \downarrow$	Stamp m. hælen u/vægt.
$\text{L} \circ$	Saml og klap samtidigt.

ARME, KROP, FØDDER – GENTAGELSESTEGN

ARMLØFTNING, KROPSBØJNING, KNÆFALD M.V.

angives med en tegning, der enten viser kroppen set bagfra: eller fra højre side. Her tegnes bageste = venstre arm/ben stiplede: (med mindre den gør det samme som, og dækkes af højre)

En gradvis bevægelse, der strækker sig over flere trin, antydes med en prikket linie

"STØRRE" KROPSDREJNINGER kan overskueligst noteres med en stiplede linie, der følger hieroglyfferne fra det sted, hvor drejningen påbegyndes til den, med en cirkelbue markerer drejningens afslutning. Her (og først her) er det nødvendigt at angive den nye frontretning med et "kropstegn". Eksemplerne her viser drejning i løbet af 4 trin:

	$\frac{1}{2}$ omdrejning:	$\frac{3}{4}$ omdrejning:	\dagger omdrejning:
Drejning højre om = "med solen"			
Drejning venstre om = "mod solen"			

FODPLACERING.

Hvis en fod skal anbringes eller drejes, så skonæsen ikke peger i frontretningen (hvad den jo normalt gør), tegnes begge fødder som 2 små streger i en lille kasse. Samlede fødders "normalstilling" angives således: bemærk dog, at kassen skal frontretnings-orienteres.

	Sæt venstre fod til således, at skonæsen peger udefter (her: mod midten).
	Vrid, stående med vægten på begge fødder, højre hæl udefter (mod højre).

GENTAGELSESTEGN.

angiver gentagelse af nogle trin. (Svarer til tegnet $\%$, der bruges i noter).

angiver spejlvendt gentagelse (d.v.s. gentagelse m. modsatte fødder til modsat side).

En "gentagelses-streg" kan suppleres med hieroglyffer "for en sikkerheds skyld", specielt, hvor der kan være tvivl om front- og/eller bevægelses-retning (eller hvor ændring heraf netop skal angives)

(16)

henviser til andre, tidligere i dansen noterede, hieroglyffer. Her: "Ligesom takt 1-3".

Uden tal henviser tegnet til de hieroglyffer, der står ovenover (svarende til)

Endvidere kan gentagelse angives (svarende til musikens ||: :||) ved at de trin, der skal gentages, indrammes således: I II. Skal gentagelsen være spejlvendt noteres: I II
 Skal det samme forløb danses 4 gange indrammes således: I IIII eller I
 Skal hver anden af de 4 gange danses spejlvendt noteres: I IIII eller I
 Andre antal gentagelser angives tilsvarende.

MUSIKKEN

Musikken til alle de beskrevne danse fås indspillet med den århusianske gruppe MILA MAMO, der, bl.a. gennem studieophold i Makedonien, har specialiseret sig i original udførelse af den jugoslaviske folkemusik. Der spilles med skiftende besætninger alt efter fra hvilken egn af Jugoslavien den pågældende dans er hentet:

De fleste af dansene er fra Serbien, og her domineres melodi- og følge-stemmer af fløjter (U SEŠT^{II} og ZLATIBORSKO^{III}), violin og klarinet (MAKAZICE^I, SELJANČICA^{II}, SETNJA^{II}, STARA VLAJNA^{III} og ERSKO KOLO^{III}) eller af harmonika (UŽICKA ČARLAMA^{III}).

De nyere makedonske numre: JOVANO^{II} og MILA MAMO^I, samt MAKEDONKA^I og JUGO^I (af uvis herkomst), udføres med fuld besætning, mens melodierne til RUZMARIN^I, ZAPLET^I, DRMEŠ^{II} og ČIRO^{III} udelukkende spilles på mandoliner efter kroatisk tradition.

Alle de nævnte numre akkompagneres af bas og guitar-akkorder.

En særstilling indtager de gamle makedonske numre: BUFČANSKO^I, SKOPSKA CRNOGORKA^{II} og ĐURĐEVKA^{III}, som udelukkende fremføres på gamle folkemusikinstrumenter: Zurla, tapan, gajda og tambura (omtales i forb. m. dansene).

Bemærk endvidere: MILA MAMO^I, SETNJA^{II} og ČIRO^{III} er med sang (original jugoslavisk tekst). Samt: "Skæve takter" (taktten har et forlænget pulsslag) forekommer hyppigt i makedonsk folke-musik og -dans. Eksempler herpå er: MILA MAMO^I ($\frac{3}{8}$ ♩ ♩ ♩), JOVANO^{II} ($\frac{7}{8}$ ♩ ♩ ♩) og ĐURĐEVKA^{III} ($\frac{5}{8}$ ♩ ♩).

NODER m.v. gengiver nogenlunde, hvad MILA MAMO spiller, men er i øvrigt udarbejdet med henblik på sammenspil på forhånden-værende instrumenter.

MELODI-stemmen står med store noder, men bemærk at følgestemmen (selvom den her er noteret med små noder) i jugoslavisk folkemusik nærmest er ligeberettiget med melodistemmen, og man kan variere sin udførelse ved snart at lade den ene stemme, snart den anden stemme være fremherskende.

AKKOMPAGNEMENT udføres efter becifringstegnene således:

BASGANG spilles på et basinstrument, evt. harmonika eller klaver i den angivne rytme. Der spilles akkordgrundtoner med mindre en anden bastone er angivet med lille bogstav.

EFTERSLAG spilles af guitar-, harmonika- eller klaver-akkorder i den angivne rytme.

RYTME-stemmer kan naturligvis tilføjes ad libitum på de instrumenter, der er til rådighed. I Jugoslavien bruger man endvidere at lade en harmonika - afvekslende med sit melodispil - understrege rytmen ved at spille staccato-akkorder i højre hånd, både på BASGANGS- og EFTERSLAGS-noderne. Det kaldes at "slå søm"!